

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. An Dei solius ſit proprium creare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

est non ex subiecto. Non tamen obest natura creationis quod res, quæ creatur, constet multis partibus unitis, ut materia prima: dummodò partes illæ, & quicquid in re illa productum est, sit productum ex nihilo subiecti. At unio non producitur, si, ut verum esse existimo, non distinguitur in re à partibus unitis simul sumptis. Neque unire præcisè esse creare, quia non est producere, sed tantum modificare. Omnis autem creatio est productio. Et ut distinguitur ab educatione, sufficit quod sit productio sui termini ex nihilo subiecti, id est, sine ullo subiecto, ex quo educatur.

19. Non reputat creationem fieri in aliquo
Collige tertio, non officere rationi creationis, si in aliam fiat in aliquo tanquam in recipiente, vel in toto; in modò tamen non fiat ex illo ut subiecto. Nam definitio allata & communiter recepta id tantum exigat ut res fiat ex nihilo subiecti. Et anima rationalis verè ac propriè creatur, quæ tamen fit in corpore. Quis etiam recipere sustentando & fulciendo formam, non idem est atque esse id vnde forma educitur, aut ex quo fit: sed potius est dare sustentaculum formæ, quam dari originem formæ. Quare si aliquid fiat inhærens subiecto, & ab eo sustentetur, quò tamen in eo non fit virtute contentum, atque ex eo non educatur re ipsa (ut de gratia sentium Nominales respectu animæ rationalis) illud eareus creatur: quia licet in subiecto fiat: non tamen ex subiecto. Aliud autem est formam fieri ex subiecto: & aliud, uniri subiecto. Et quoquo modo fiat, siue per creationem ut anima rationalis, siue per educationem ut cæteræ formæ substantiales sunt connaturaliter; prius natura fit, quam uniat subiecto: quia prius natura est, quam exerceat usum suæ unibilitatis. Et sicut potest uniri subiecto ex quoeducta non fit: ita potest non uniri subiecto ex quoeducta fit. Neque enim idem est esse ex, & inesse. Sed quemadmodum forma secundum idem esseeductum ex subiecto potest separari à subiecto, ut fit in formis accidentalibus panis & vini Eucharistici: ita secundum idem esseeductum ex subiecto, potest esse primò & conferuari deinceps, sine unione & inhærentia in subiecto.

Formæ prius natura sunt, quam uniantur subiecto.

hr. 3. Tu creasti omnia. Apoc. 4. quæ tamen sine Ecclesiæ interpretatione & traditione non sufficerent. Possent enim aliter explicari, quod omnia quidem, sed non solus creaverit: sicut certum est non solum omnia produxisse, sed multa causis secundis concurrentibus. Intelligenda tamen sunt iuxta Ecclesiæ sensum & traditionem, ut de Deo singulariter dicta citra consortium vilius concreantis. Cuius traditionis testes antiquissimi sunt Iren. Tertul. Athan. Basil. Cyrill. Alexand. August. & alij à Valentia relati disp. 3. punct. 4. Qui contrarium asserentes pro hæreticis habent. Damascen. quidem de Angelis sic loquitur lib. 2. de fide cap. 3. in fine, Quotquot autem sunt qui essentiam ullam: quæcumque tamen illa sit, ab Angelis præcreatam esse concordant, horum ore pater ipsorum diabolus loquitur. At qui si tanta vis vlli creaturæ competeret: maximè Angelis, creaturis nobilissimis. Simili modo argumentatur D. Thomas art. cit. 5. sed contra, ubi relato D. Augustini testimonio ex lib. 3. de Trinit. cap. 8. affirmantis, neque bonos, neque malos Angelos posse esse creatos: alius cuius rei: concludit, multò minùs igitur alias creaturas.

Valentia.

Damasc.

Vnde secundò infero nullam esse creaturam non modò non creasse re ipsa, sed neque etiam ad creandum connaturalem vim habuisse. Deus enim potentias naturales, quas creaturis ad operandum dedit, non priuatè communitè & universaliter exercitijs & operationibus, quas naturaliter habere aptæ sunt. Ergo si nulla creatura creavit, signum est nullam habere vim naturalem ad creandum. Confirmatur, quia nullum apparet vestigium tantæ virtutis creaturis concessæ, & connaturaliter debita. Omnes enim causæ secundæ nobis notæ nihil produciunt nisi ex subiecto. Imò non tantum ab illo pendent: verum etiam à dispositione vel aptitudine. Longè autem abest ab hac dependentia virtus creativa, quæ penitus ex nihilo subiecti producit. Ergo cum omnes creaturæ nobis notæ, in omni suo operandi modo nobis cognitæ, habeant conditionem tam alienam à virtute creandi: fictitium est eam illis tribuere. Alias verò præter nobis notas, quibus id competat, sine ulla fundamento asserere, aliter à ratione est.

21. Nulla creatura habet vim creandi.

SECTIO III.

An Dei solius proprium sit creare?

22. D. Thom. Dei solius proprium est creare.
Circa secundum caput initio sectionis præcedentis propositum, D. Thomas q. 45. art. 5. affirmat Dei solius esse creare, ita ut nihil aliud, præter Deum, quidquam propriè creaverit. Idemque docent communiter Theologi, & tanquam certum fide diuina tradunt, atque ad eius confirmationem hoc & similia Scripturæ testimonia proferunt: Qui creavit omnia Deus est, H.

22. Addo tertio, ita solius Dei proprium esse creare, vnde creandi non possit vlli creaturæ vel existenti, vel possibili communicari, siue naturaliter, siue etiam obedientialiter. Ita communis sententia Theologorum, cui patrociantur sancti Patres: ut Basil lib. 4. contra Eunom. ubi probat filium esse verum Deum, quia creare potest. Et Athanas. sermone 3. contra Arianos ubi sic habet: Administrare creaturarum, & seruum est: condere autem atque creare, solius Dei, & Verbi eius, & sapientia. Et Cyrill. Alexandr. lib. 2. contra Iulian. longè ante finem, ubi docet creare esse proprium solius

Ac ne obedientialiter quidem habere potest. Basil.

Athanas.

Cyrrill.

summa substantia. Et hoc, inquit, maxime contra diuinam gloriam militat, etiam alios putare posse creare, & ex nihilo producere. Non enim fas est dicere, quod ea quae diuina ineffabili natura propria & eximia sunt, naturaliter possint inesse quibusdam ab ipsa factis. Cogens autem illi, & soli, & ad summam pertinet gloriam eius res illa. Nam inaccessa natura sunt, sicut dixi nuper, ea quae proprie sunt solius & omnium summae substantiae: quorum quum esse dicimus, efficaciter operari posse ut creatorem, & producere res quae aliquando non erant.

Confirmatur ex Scriptura.

Ad idem confirmandum valent & Scripturae loci, quae supponunt ex ipso vniuersi conspectu apparere Deum velut immediatum & proprium ipsius creatorem, Iob 12. v. 7. & Cap. 28. vsque ad 42. Psal. 18. & 113. Sap. 13. Isa. 40. v. 12. & sequentibus. Actor. 14. v. 14. Roman. 1. v. 19. Verba Iob capite cit. haec sunt: Interroga iumenta, & docebunt te: volatilia caeli, & indicabunt tibi. Loquere terra, & respondebit tibi: & narrebunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia haec manus Domini fecerit? Quibus vltimis verbis Iob significat Deum manu propria, id est, immediate haec omnia fecisse. Idque ex iisdem rebus creatis tam notum est, atque conspicuum, ut nemo quamuis discursuum metaphysicorum ignarus, possit hoc ignorare. Si autem possibile esset alium praeter Deum creare hoc vniuersum: non ita innotesceret ex ipso vniuersi aspectu Deum immediate haec omnia creasse. Neque aliunde possemus id certum habere, quam ex reuelatione. Ergo supponit Scriptura lumine ipso naturali certum esse non potuisse hoc vniuersum ab alio, quam a Deo creari: idque ex ipso vniuersi aspectu posse omnibus innotescere, absque lumine fidei & ope diuinae reuelationis. Quare supponit pariter nullam esse creaturam, vel possibilem esse, quae creare possit.

Occurrit obiectio.

Dices hoc secundum non bene inferri: quia licet aliqua creatura non modo possit concurrere, sed etiam de facto concurrisset cum Deo ad creandum vniuersum: verum adhuc esset Deum esse immediatum vniuersi creatorem, quod solum supponit Scriptura. Respondeo primo, Scripturam aliquot locis ante citatis inferre Deum esse Deum, ex eo quod vniuersum creauerit, ac per hoc solum manifestasse sufficere se esse Deum. Quod verum non esset, si aliquid aliud quod non sit Deus creasset, aut creare posset. Secundo dico non esse certum aut euidens impossibilem esse creaturam quae non ageat immediato Dei concursu ad agendum quicquid agere potest; quam impossibilem esse creaturam quae creare possit. Quare si hoc secundum non est certum primum non potest pro certo assumi. Atque ita certum quoque non erit impossibilem esse creaturam quae potuerit se sola immediate vniuersum creare. Quod tamen esse naturaliter certum supponit Scriptura.

Instabis quia, dato quod impossibile sit creatura quae vniuersum creare possit, non sequitur esse impossibilem quae aliquid aliud minus perfectum & minus operosum creare valeat. Respondeo si possibilem esset creatura, quae vel vnum quid creare posset, eadem virtute posset vniuersum, & quidlibet aliud creare. Causa enim quae tam independenter operatur, ut nihil supponat praeter rei possibilitatem: extendit se vniuersalissime ad omnia, quae habent possibilitatem essendi per creationem. Sicut virtus intelligendi independens ab omni medio cognoscendi, & a concursu obiecti, attingensque obiectum eo solo quod intelligibile est, & nihil aliud requirens, quae ut sit intelligibile; extendit se ad omnia intelligibilia: ita ut nihil intelligibile sit, quod intelligere non possit, eo omni modo, quo est intelligibile. Adeoque virtus illa est infinita: quippe quae valet ad omnia possibilia, quae infinita sunt.

Atque hinc prima sumitur ratio naturalis ad probandum impossibilem esse creaturam, quae creare possit. Nulla enim est possibile creatura quae possit quamlibet aliam possibilem creare. Cum data qualiter creatura, possibile sint supra illam aliae infinitae perfectiones & perfectiores in infinitum, sed est omnino improbabile euidenterque impossibile, creaturam illam habere vim naturalem ad illas omnes creandas: illas, inquam, omnes, etiam perfectiores se praese in infinitum: cumque sit limitatae entitatis, & perfectionis atque virtutis, habere tamen vim illimitatam, omnipotentia diuinae parem in extensione: ita ut valeat ad creandum quicquid Deus creare potest, etiam seipsam mediate, nempe mediante alia perfectione prius a se creata: imò & immediate, nisi requireretur distinctio realis inter producens & productum. Si autem valeret ad quiduis creandum, valeret etiam ad quiduis educendum, immutandum, aut aliter efficiendum in genere causa efficientis. Ex quo sequeretur creaturam illam parem Deo in omnipotentia, debere quoque parem esse in intelligentia, & voluntate, aliisque omnibus attributis omnipotentiae commensis, hoc vno excepto, quod non esset ens a se. Quod euidens non minus est absurdum, quam posse dari duos ignes pares in omnibus, excepto quod vnus essentialiter est ens ab alio, alter est ens a se.

Addunt aliqui, ad creandum requiri virtutem infinitam. Quod probant primo, quia quanto magis potentia distat ab actu: tanto maior virtus requiritur. At potentia rei producibilis ex nihilo, distat infinite ab actu. Ergo requiritur infinita virtus agentis. Haec autem est propria solius Dei. Ergo & virtus producendi ex nihilo. Secundo, quia ad educendum ex potentia remota, plus virtutis requiritur, quam ad educendum ex materia proxima. Ergo ad producendum ex nulla potentia, nempe ex nihilo,

requiritur infinita virtus. Hac autem est solus Dei. Ergo &c.

Sed hæc ratio, sic proposita, non est evidens: quia non constat quod virtus quomodocunque infinita, sit propria solius Dei, & creaturæ incommunicabilis. Deinde, quamvis in se ipsa verum sit, & à nobis ante probatū, requiri ad creandum virtutem simpliciter infinitam & vniuersalissimam, creaturæ incommunicabilem: rationes tamen quas isti proferunt, non bene probant ad creandum aliquid finitum requiri necessariò virtutem infinitam.

27. Ad primam enim responderi potest, non esse verum quod inter non-esse rei quæ est in potentia obiectiua, & esse actuale illius, sit distantia infinita. Vnde quodque enim distat formaliter à nihilo, per id quod est. Per id enim quod est, non est nihil. Ergo si id quod est, finitum est: distat finitè à nihilo. Esse autem actuale rerum iam creatarum finitum est: Ergo finitè distat à nihilo. Item, si esse actuale effectus distat infinitè ab eius esse potentiati, vt aduersarij supponunt: ergo etiam esse actuale causæ creatæ distabit infinitè à suo esse potentiati: atque ita pariter superabit distantiam inter non-esse & esse effectus sibi similis, aut ignobilioris. Vtteriùs, si res ex nihilo creabilis distat infinitè à suo non-esse: ergo etiam res ex subiecto producibilis infinitè à suo distabit. Et tamen causæ creatæ hanc distantiam superant, quando educunt tales effectus. Ergo ad illam quoque superandam non requiritur ex parte distantia, vis creaturæ capacitatem superans. Denique concursus quem exhibet materia creaturis educentibus, finitus est. Quid ergo est opus infinita virtute ad supplendum eius defectum? aut cur non potest suppleri à Deo efficienter; concurrente tamen creatura ad effectum, vt si educeretur.

28. In secunda probatione æquiuocatio est. Nam in antecedente particula, *Ex*, significat habitudinem causæ materialis, eiusque concursum. In consequente verò, significat nihil subiecti seu causæ materialis, & habitudinem tantum termini à quo. Non debet autem seruari proportio & incrementum proportionale virtutis ad producendum ex subiecto, & ad producendum sine subiecto: cum vis seruetur inter subiecta, ita vt quod sunt magis inepta, aut minus disposita: plus virtutis requirant.

29. Alias probationes ex Scoto, Ocasio & alijs refert Suarez disp. 20. Metaphyl. sect. 2. ostenditque eas non plenè satisfacere. Ipse verò num. 12. & 13. aliam addit vt suam, meo iudicio infirmam & obscuram. Est enim valde incertum & obscurum, id, quod ipse supponit, omnes gradus possibile entium extare in rerum natura. Quamquam enim vix alios imaginari possumus: quia nostra cognitio pendet ex effectis, & omnipotentia diuinæ recessus perspectos non habemus: tamen incredibile est vniuersum hoc adeò esse perfectum, vt perfectius produci nequiverit, secundum species & genera & gradus alios infinitos rerum, quibus magis ac melius participetur essentia diuina, infinita simpliciter in omni genere perfectionis, & infinitè participabilis. Omnis ergo his rationibus, sufficit alia primo locè allata num. 24. & 25. quam puto certò conuincere. Et addo, licet nulla ratio euidenter conuinceret: sufficere deberet auctoritas, præsertim in agendj modo tam difficili & tam uolimi, vt penè caput humanum superet, & lumen naturale iudicet, ac pro certo habeat (vt supponit Scriptura locis citatis num. 22.) soli Deo, primæ & vniuersalissimæ causæ, & primo enti competere, in cuius solius efficacitate continentur res vt ex nihilo producuntur. Aliud autem est non ostendi repugnantiam aut non perspicere: & aliud, non esse. Et ad destruendum aliquid, non satis est non videre repugnantiam, præsertim si res per se incredibilis sit.

Adde præterea, non tantum naturaliter, verum etiam obediencialiter, non posse vllam creaturam creare. Quam secundam partem licet Suar. disp. cit. sect. 3. & quidam alij negent absque fundamento satis probabili (nam quæ ad id probandum assunt de vi physica Sacramentorum, ad gratiam producendam, de vi verborum consecrationis ad producendum physicè corpus & sanguinem Christi in Eucharistia, de concursu physico & immediato Beatæ Virginis ad vnionem hypostaticam, & similibus, non sunt vera, vt ostendemus suis locis) communiùs tamen affirmant alij cum D. Thom. cit. & alijs à Vasque relictis disp. 176. cap. 2. Primò, quia testimonia Patrum allata num. 22. id docent, quando vniuersaliter & absolute, ac sine vlla exceptione pronunciant, solius Dei proprium esse creare: & necessarium esse, vt qui potest creare sit Deus. Secundò, quia creatura, quæ posset obediencialiter eleuari ad creaturam, deberet habere vim innatam, quæ posset eleuari, & cum Dei concursu ordinario ac supernaturali producere effectum ex nihilo. Nisi enim ipsa physice agat, sed Deus solus non eleuatur ad creaturam & concurrerit physice: adeoque non creat physice. Debet ergo illi inesse vis creata, quæ possit physice creare cum Deo concurrente supernaturaliter. Si autem est vis ad vnum aliquid creandum, est ad omnia creabilia, vt ostendimus num. 24. Atqui est incredibile vim vllam creatam valere ad omnia creabilia: cum data qualibet vi & entitate creata, possint dari supra illam nobiliores & nobiliores in infinitum. Quod æquè verum est de virtute obedienciali ac de naturali. Illa enim, æquè ac ista, finita est simpliciter: cum sit ipsamet entitas creaturæ, vt potens concurrere cum Deo auxilio supernaturali. Si autem virtus illa est simpliciter finita: non valet ad omnia quæ sunt creabilia in infinitum in quocunque genere entis, neque tantum

30. Probatum ratione, non posse obediencialiter eleuari creaturam ad creaturam.

Valq.

extenderi potest, quantum ipsa Dei omnipotentia. Recolantur quae diximus disp. 7. de visione Dei, num. 11. & 12.

SECTIO IV.

Quomodo creare conveniat Deo?

31. D. Thom. Actio creandi est communis toti Trinitati.

Respondeo cum D. Thoma q. 45. art. 6. creare non esse proprium solitarie alicuius personae divinae: sed virtutem & actionem creandi esse communem toti Trinitati. Ratio est, quia convenit illi secundum naturam suae essentiali communem, quae ratione est potentia effectiva, quae non minus essentialis est Deo, quam potentia intellectiva, & volitiva. Hinc est quod sacrae Litterae opera creationis tribus personis communiter tribuunt, Ioan. 5. v. 19. Prouerb. 8. v. 3. Iob. 26. v. 13. & alibi sapissime: ut eleganter expendunt S. Dionys. cap. 1. de divinis nom. & D. August. lib. 1. de Trinit. cap. 4. & quatuor sequentibus. Hinc etiam illud axioma Theologorum, Opera Trinitatis ad extra sunt indivisa. Sumptum ex Toletano VI. cap. 2. & Toletano XI. in confessione fidei, ubi de tribus personis affirmat, nullam sine alia vel extitisse, vel quidpiam aliquando operatam esse. Inseparabiles enim inveniuntur & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt. Et priori loco dixit totam Trinitatem cooperatam esse formationem suscepti hominis (id est, Christi) quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis. Intelligit effectivè: Nam terminativè, & unitivè, ac veluti passivè, susceptio illa hominis, seu potius humanitatis per Incarnationem, non fuit communis Trinitati, sed solius Verbi. Efficienter tamen omnium fuit.

32. Valent.

Vnde collige primò, improprie loqui Valentiam disp. 3. q. 2. punct. 3. aicntem creaturas procedere à personis divinis secundum proprietates personales. Neque enim procedunt à proprietatibus personarum secundum se proprie: sed secundum essentialia & communia, in quorum ratione personalia non sunt formaliter ut talia. Ideoque Lateranense cap. Firmiter, definit Patrem, Filium, & Spiritum S. esse unum universorum principium. Pater autem, ut Pater, & Filius, & Spiritus S. ut tales, non sunt unum, sed tria. Ergo non ut tales, neque ratione proprietatum, sunt principium creaturarum; sed ut Deus, & secundum essentialiam, quae sola est universorum principium, ut aicntem Concilium cap. sequenti.

33. Non potest esse propria eius personae divinae.

Collige secundò, non modo creaturas non procedere re ipsa à personis ut talibus, sed nec posse procedere. Ratio est, quia non sunt formaliter potentia executiva, quae est principium processionis creaturarum. Neque obest quod paternitas sit principium Filij, qui est infinite perfectior creaturis. Non enim quicquid potest producere aliquid perfectius, potest producere quae sunt in

alio genere imperfectiora. Vt homo qui potest producere hominem, non potest producere aquilam.

Collige terriò, Henricum quodlib. 6. q. 2. perperam affirmare Patrem, ex parte intellectus, produxisse creaturas per filium, siue per sapientiam productam: & ex parte voluntatis, per Spiritum S. siue per amorem productum; ut per principium formale proximè eas liberè producendi: quippe filium esse Patri notitiam practicam, quae formaliter intelligit quid faciendum sit: Et Spiritum S. esse volitionem efficacem, quae efficere velit quidquid efficit. Quae sententia satis refutata manet ex dictis disp. 22. sect. 1. ubi ostendimus, praeter intellectum & voluntatem, admetendam esse in Deo potentiam executivam, per quam immediatè operatur ad extra, praesente intellectu & volitione communi. Et disp. 24. sect. 4. ubi demonstravimus Filium & Spiritum S. non esse actus formales intelligendi & volendi, quibus Pater aut Deus intelligat & velit: sed esse terminos productos ab eorum fecunditatibus. Omnino autem ita sentit Henricus, neque eius verbis appè contenit benigno interpretatio Vasquis in commentario art. 6. q. 45. affirmans illum nihil aliud voluisse, quam quod sanctorum Patrum nonnulli volunt; cum junctum Patrem creasse per Verbum, aut per Filium: & Verbum Patri ministrasse in creatione: & Patre in Filium fecisse. Quibus locutendi modis non aliud significare intendunt, quam rationem originis, per quam virtus creandi; & quidquid aliud convenit Filio, acceptum est à Patre: ut seipsum & alios exponit S. Basil. lib. de Spiritu S. cap. 8. Aliud, inquam, plane voluit Henricus: Nam expressè ait, Notitiam & amorem, secundum quod sum praecedentes, esse rationes secundum quas creaturae producuntur in esse: ita quòd, inquit, productio creaturarum praesupponit causaliter productionem personarum: non quia à tota Trinitate, & ita ab ipsis personis productis; productum creaturae secundum genus causa efficientis: sed quia sapientia & amor producti, sunt rationes in intellectu essentiali & voluntate Trinitatis, dispositivae & ordinativae ad creaturarum productionem secundum genus causa formalis: sine quibus intellectus & voluntas essentialis, cum sapientia & amore essentiali, non sufficienter disponerent intelligentes & volentes ad ipsas creaturas producendas. Sapientia enim ut est essentialis, est tantum speculativa: ut verò personalis, siue genita in Verbo, est etiam practica &c. Haec ibi Henricus, & alia multa, quae praedictam expositionem ferre non possunt.

Collige quatuò, non esse verum quod docent Cuniga disp. 11. de Trinit. dub. 4. num. 7. & Ruis disp. CXI. de Trinit. sect. 2. & sequentibus, creaturas per se causaliter procedere à Deo, ut trinus est, adeò ut creatio per se postulet naturam divinam existere in tribus.

Henric. Quo sentit Pater creavit per Filium, aut per Spiritum S. &c. infra num. 44.

Vasq.

Basil.

35. Cuniga Ruis Creatio per se non postulet trinitatem divinam.